

El primer agrupament escolta femení de Mataró, l'Agrupament Mare de Déu del Corredor, es va formar entre els anys 1952 i 1956, vinculat a la parròquia de Sant Josep.

Carme Solà i Montserrat, que va ésser el seu primer cap, explica tot seguit el procés de la seva formació.

INICIS DE L'ESCOLTISME FEMENÍ A MATARÓ. LES NOIES GUIES (1952-1956)

Per poder entendre com foren els inicis de l'escoltisme femení a la nostra ciutat i el perquè del funcionament per separat de les branques de nois i noies, val la pena primer fer una repassada al context històric de principis de la dècada dels cinquanta.

Políticament ens trobem immersos en un Estat en plena eufòria franquista. Una dictadura incontrolada de tot el país, però potser més encara de Catalunya, on hi ha ordres d'ofegar d'inici qualsevol moviment d'associacionisme per la por que es converteixi en focus independentista, contrari al règim imperant. Aquest, per mitjà del *Frente de Juventudes*, ja vetlla per la formació integral –segons ells– de nois i noies, i els organitza trobades, cursos de formació, campaments, etc. Qualsevol altra cosa que s'intenti començar, contrària o diferent a l'estil imposat, queda prohibida de socarel.

Religiosament, és l'època del *Nacional-catolicismo*. El poder religiós al costat de l'estat. La catòlica Espanya ha guanyat la contesa i l'Església té tota la confiança dels governants. Això vol dir que només a l'empar d'aquesta Església és on els nous moviments associacionistes tenen possibilitat d'existir. I ben aviat en sorgeixen molts, l'Acció Catòlica, els Cursets de Cristianitat i molts

d'altres, que conviuen amb els ja existents, les Congregacions Marianes, l'Obra de Perseverança, les catequesis parroquials, etc., tots ells amb el vist-i-plau de les altes jerarquies.

El món de l'educació és un capítol a part. No hi ha cap mena d'obertura. No interessa. Encara hi ha separació de sexes en tots els àmbits de formació, col·legis, esports, lleure... Hi ha censura en els cinemes i publicacions. Respecte a les noies, no està ben vist que surtin soles, ni a segons quines hores. Es controla la decència en el vestir. Recordem que a les portes d'alguna església s'havien arribat a posar unes persones que, en nom de la moral, vetaven l'entrada al temple a les noies que anaven amb vestits sense mànigues o les que duïen pantalons. I l'autoritat dels educadors no es pot qüestionar.

Aquest és el panorama general de tot l'Estat. Catalunya, i per tant Mataró, no n'estan al marge. La família, l'escola, generalment religiosa i amb separació de sexes, i la parròquia, per mitjà de la catequesi, l'Acció Catòlica o les Congregacions Marianes, són els grans formadors dels nois i noies de l'època. I, genèricament, aquesta formació és ancorada al passat i, més o menys, sotmesa a la ideologia imperant, potser per comoditat, potser per desconeixement d'altres valors, o, potser també,

Mossèn Pere Solà, Carme Solà i M. Dolors Martí,
a Sant Miquel de Mata, en una promesa (1954).

Fotografia «Ampli» Manent.

per la por de trencar motllos. Però a casa nostra es conservava la llavor dels valors que s'intentava ofegar, però que tard o d'hora s'havien de manifestar. Hi havia la llavor de l'inconformisme, del sentiment que es negava el dret que teníem, com a persones, d'ésser educats en la llibertat, del dret d'aprendre a respectar i de ser respectats, del dret d'obrir els ulls a uns altres móns i a unes altres maneres d'entendre la vida...

I avui aquí, demà allà, comencen a sorgir petits nuclis on es lluita per aconseguir aquests drets. N'hi hagueren molts en el teixit social català. I veiérem néixer escoles amb noves ideologies, grups de formació, publicacions clandestines, moviments de nois i noies... L'escoltisme fou un d'ells.

Com hem dit abans, estem al Mataró de principis dels anys cinquanta. Hi ha algun intent de renovació. Cal il·lusionar el jovent. Treure'l de l'abúlia imperant i motivar-lo, obrint-li els ulls vers nous horitzons. Això és el que creu en Jesús Illa i París, vell idealista que s'havia mogut molt en els camps de l'educació i l'excursionisme. Aquest home, profundament religiós, amant del jovent i de la natura, havia establert contactes amb mossèn Batlle, fundador dels Minyons de Muntanya, i amb diversos agrupaments escoltes de Barcelona, i tenia molt bones relacions amb el grup de nois que acabaven de fundar, a Mataró, l'Agrupament Abat Dorda. Es va enamorar de la pedagogia del moviment i decidí llençar-se de ple a la seva propagació.

Era conscient que no n'hi havia prou d'impulsar l'escoltisme entre els nois; les noies no podien quedar al marge dels beneficis d'aquest nou corrent d'obertura educatiu. Però aquí es topava amb la mentalitat tancada del moment. Així com per a un noi era habitual prendre una motxilla i sortir de campament, la cosa canviava rotundament quan es tractava del món femení. No s'acceptava ni s'entenia que unes noies, soles, agafessin motxilles i tendes i, setmana sí, setmana no, marxessin fora de casa. En Jesús, però, s'ho havia ficat al cap i havia de sortir-se'n. I començà la seva tasca en diversos camps.

En primer lloc, calia trobar un grup de noies a qui il·lusionar i convèncer. Ho féu ajudat dels escoltes mataronins i, ben aviat, en pogué reunir una bona colla, entre germanes, cosines o amigues de la majoria d'ells.

Després calia trobar-los aixopluc. Aixopluc material, un lloc on reunir-se, i aixopluc legal, una entitat que les emparés. Pensem que, com hem dit abans, en aquells moments qualsevol activitat associacionista era considerada subversiva si no estava avalada per les organitzacions del *Movimiento* o per l'Església. Mossèn Pere Solà, rector en aquells moments de la parròquia de Sant Josep, persona d'edat avançada i tingut en molta estima per tots els seus feligresos, havia cedit un local, als soterranis de la parròquia, als nois de l'incipient Agrupament Abat Dorda, perquè el poguessin fer servir com a «cau». Per aquest motiu, ja tenia coneixement dels valors positius de l'educació escolta. Els criteris de mossèn Pere eren ben valorats en tot l'àmbit religiós de la ciutat, i en Jesús parlà amb ell de la possibilitat d'acollir també les noies. Les negociacions van ser llargues i difícils ja que a la parròquia, en aquells moments, l'Acció Catòlica estava en ple apogeu; molt probablement, la introducció del nou moviment podia portar problemes de tota índole —els minyons ja li havien portat alguna complicació— i, tractant-se de noies, podria tenir discrepàncies amb els familiars per recolzar actituds massa progressistes. Finalment, mossèn Pere, no sense un cert recel, acceptà d'acollir les noves escoltes a les dependències de la parròquia, al costat del despatx parroquial del carrer de Sant Josep, sempre que aquestes dependències no estiguessin ocupades per altres activitats; o sia, en uns locals compartits.

Teresa Montserrat fent la promesa a Sant Miquel de Mata. Al seu costat, Roser Batlle i Anna Maria Colomer (1954).
Fotografia «Ampli» Manent.

Quan en Jesús tingué noies i lloc de reunió, vingué la tasca de convèncer les famílies. No fou fàcil. Per aconseguir el vist-i-plau dels pares, es comprometé d'acompanyar-les a totes les sortides. Ho féu moltes vegades, sol, o bé amb la seva esposa, la Maria, i, a vegades, també amb el seu nebot, en Miquel Reniu, prou conegut avui per la seva activitat política i pels seus càrrecs a la Generalitat. Encara ara el recordem, amb nou o deu anys, per Clarà, per Riells, o pel Montnegre, saltant i brincant, com si fos el germà petit de totes nosaltres. I amb tot aquest escalf humà, començaren tímidament les primeres sortides de les futures guies. Eren els primers intents. Sabíem el que volíem però no sabíem com arribar-hi. Coneixíem l'esperit però no sabíem el mètode. En Jesús ens animava. Potser en aquells moments no fórem capaces de valorar l'esforç que va representar per al matrimoni Illa Reniu la seva companyia constant, però avui, amb la perspectiva que dona el pas del temps, podem dir que la seva aportació fou decisiva per posar les arrels del futur agrupament de noies guies.

Jesús Illa, per aconseguir les famílies, no en tingué prou de fer-nos costat en totes les sortides, sinó que, a més, comprometé mossèn Pere Solà

Maria Reniu, Carme Solà, Teresa Montserrat, Rosa Montserrat i M. Dolors Martí en una sortida (1954).
Fotografia «Ampli» Manent.

perquè fes acte de presència en la majoria de les primeres activitats. L'aquiescència de l'Església era una garantia de cara a qualsevol sospita. En aquells primers temps, la seva actitud fou la d'un pare que vetlla amorós per totes i cadascuna de les seves filles. Per a ell només podem tenir records de gratitud. Els recels dels pares van anar cedint i el futur clan s'anà consolidant. Naixia a Mataró l'escoltisme femení. Era a finals de l'any 1952.

He dit escoltisme femení per fer entenedora la cosa, però el veritable nom amb què es distingia la branca de les noies era el de «guiatge». Un mateix moviment, uns mateixos ideals, les mateixes finalitats i els mateixos mètodes, però dues branques independents, amb vida pròpia cadascuna, marxant en paral·lel. L'escoltisme i el guiatge, signes del temps, separació de sexes. Per sort, les generacions que ens van anar al darrera, van aconseguir la total unificació, i ara ja es pot parlar d'un sol i únic moviment.

Així les coses, amb el nucli inicial gairebé format i les famílies una mica més convençudes, s'esdevé un fet que serà decisiu per a la marxa de l'Agrupament. Arriba a Mataró, com a vicari de la parròquia de Sant Josep, mossèn Francesc Malgosa.

Caps d'agrupament en la presa d'una promesa. Sant Pere de Clarà, 11 d'octubre de 1959.

Fotografia «Ampli» Manent.

l'«Elisenda de Montcada», del carrer de les Camèlies. En Jesús Illa ens havia donat l'impuls, però ara, amb els nous contactes, teníem ocasió d'aprofundir en els mètodes i doctrines en què es basa tot el moviment.

Iniciar la creació d'un agrupament del no res nou fou fàcil. Hem de tenir en compte que cap de nosaltres no s'havia mogut mai en aquest camp i que, per tant, el desconeixement era total. La formació, en les primeres èpoques, la vàrem fer per mitjà de les lectures. Ens arribaven moltes revistes de guies franceses, suïsses i, fins i tot, italianes. També un llibre, en francès, molt extens, *Una route de liberté, l'escoutisme* —no recordo l'autor— que ens féu entrar de ple en la filosofia del moviment. Els nois de l'Agrupament, quan tenien material que pensaven que podia interessar-nos, també ens el passaven. Més endavant, en l'època de mossèn Malgosa, aquest ens escrivia periòdicament articles de reflexió o de formació que ens repartíem ciclostilats, ja que encara no hi havia fotocopiadores.

Sempre que podíem anàvem a Barcelona, al Casal de Montserrat, seu de mossèn Batlle i els seus minyons, on sovint s'organitzaven xerrades i curssets de formació.

Vàrem establir contactes amb el Moviment de Noies-Guies de Catalunya —entitat que englobava l'escoltisme femení del país— per posar-nos al corrent de la situació del guiatge a casa nostra, i així anar prenent posicions respecte al camp més afí a la nostra ideologia, per poder-nos-hi englobar. Hi havia diverses branques de guies. Les «Guies d'Espanya» eren catalanes però vinculades a una organització amb seu estatal. També hi havia l'«Associació de Noies-Guies» aconfessional. Ni les unes ni les altres, òbviament, ens interessaren. El que encaixava més amb la nostra manera d'ésser era la «Germanor de Noies-Guies», fidel a les doctrines de mossèn Batlle. Decidírem demanar de ser-hi admeses i així ho comunicàrem a la cap general, Montserrat Giró.

L'Agrupament a Sant Pere de Clarà, 11 d'octubre de 1959.

Fotografia «Ampli» Manent.

sacerdot ordenat de poc, que, junt amb mossèn Joan Jarque i mossèn Ricard Pedrals, havien estat els primers escoltes consagrats al sacerdoci. Tots tres eren joves, coneixen a fons el moviment, i estaven decidits, seguint les consignes de mossèn Antoni Batlle, pioner dels Minyons de Muntanya, a treballar per fer arribar a tot el país els seus ideals.

No cal dir com fou de profitosa per al nostre incipient grup aquesta vinguda de mossèn Malgosa. Era jove, comunicava entusiasme, tenia moltes ganes de treballar i aviat s'establí una gran sintonia entre ell i totes nosaltres. De la seva mà anàrem al Casal de Montserrat, coneguèrem mossèn Batlle i assistírem a algunes festes escoltes. Els seus amics Jarque i Pedrals ens feren conèixer alguns agrupaments de Barcelona que ells dirigien, com «Les Congestes», del carrer Montseny, o

Les daines a Sant Pere de Clarà,
11 d'octubre de 1959.
Fotografia «Ampli» Manent.

En aquell moment encara no hi havia guies fora de Barcelona. Vam ser les primeres. No van posar impediments a la nostra petició, però per ésser reconegudes com a agrupament calia gent amb provada formació escolta i alguns títols de cap. No en teníem. No n'hi havia prou amb ser un grup de noies amb molta il·lusió i ganes d'entrar a l'escoltisme, encara que estiguéssim avalades per un vell conegut, escolta i sacerdot, com mossèn Malgosa. I iniciàrem la nostra tasca d'adoctrinament.

La cap general ens va posar sota la tutela de l'Agrupament Elisenda de Montcada. Aquest era el responsable del nostre ensinistrament i posada en marxa i, al marge de les sortides, sempre que es podia, alguna, o algunes de nosaltres, anàvem a les seves. D'elles aprenguérem com portar un clan, com organitzar un foc de camp o un campament d'estiu. També la metodologia de les reunions. Quan les primeres de nosaltres férem la promesa a Sant Pere de Clarà, foren elles les que presidiren la diada. Aquesta formació accelerada ens obligava a fer contínues reunions de clan, de caps, de preparació d'actes... N'havíem arribat a fer de set a vuit del matí per problemes d'agenda.

Iniciar un agrupament representava també posar-li un nom. En Jesús Illa suggerí el de Mare de Déu del Corredor, santuari que havia estat moltes vegades la fita de les nostres primeres trobades, i ho acceptàrem complagudes. També calia triar els colors del foulard, mocador que s'acostuma a posar al coll en tots els actes escoltes. L'escollírem blau amb una banda vermella, de tres centímetres, enriquetada de blanc. A les sortides, focs de camp i campaments, anàvem d'uniforme, el mateix que duien totes les altres guies, fins i tot les de fora del país. Aquest uniforme consistia en una faldilla de pana marró –eren impensables els pantalons per a les noies d'aquella època– lleugerament esgaiada i una camisa de milpunts, beig, amb màniga llarga, xarretes i dues butxaques. A les

Rita Albert fent la promesa (1959?).
Fotografia Còpia Manent.

mànigues, per damunt del colze, dúiem un braçal de feltre del color de la secció a la qual es pertanyia. Aquest braçal se'ns donava en el moment de fer la promesa. Portàvem boina blau marí amb l'escut escolta brodat. I les sabates també eren d'uniforme. Res de botes o xiruques. Unes sabates baixes de pell marró amb una gran llengüeta sobreposada que tapava els cordons. Quan la calor picava, canviàvem la faldilla de pana per una de milratlles de cotó, grisa, i una camisa blanca. Per guardar-nos del fred o de la pluja, jerseis o capelines, a lliure elecció. No es coneixien els anoracs.

Sant Jaume de Traià, Sant Miquel de Mata, Sant Pere de Clarà, Santa Helena d'Agell, sempre a prop de Mataró, foren els llocs que acolliren

els primeres focs de camp i les primeres promeses. Aquesta proximitat permetia el consiliari de desplaçar-se sense deixar de complir les seves obligacions parroquials. Per a les sortides de dos dies i per als campaments d'estiu ja ens allunyàvem més. Com que per part d'algunes famílies encara hi havia un cert recel que les noies dormissin en tenda, organitzàvem la ruta d'estiu en rectories o cases de famílies conegudes. I així anàrem a Les Preses, a la casa de la família Colomer, a Sant Pere de Clarà, Sant Martí del Montnegre o a Riells del Montseny, amablement acollides per mossèn Pere Ribot.

Així, poc a poc, ens anàvem educant en els valors de l'escoltisme, basats en el seu lema «Déu, pàtria i proïsme». Ens imbuïrem de ple d'aquest esperit que dóna tanta importància a l'educació integral de la persona, no sols com a individu sinó també com a membre d'una comunitat, el país, a la qual tota noia guia té el deure de servir. La llei escolta, la B.O. –la bona obra– diària, el «sempre a punt», l'esperit de servei, són els instruments que ens anaven modelant la personalitat.

Al marge de les sortides, organitzàrem tota classe d'actes per fomentar l'ajuda al proïsme. Recordem les anades a l'hospital dels Camils, a Barcelona, a la Beneficència del carrer de Sant Josep, a l'asil de les Germanetes, on ara hi ha la Llar Cabanelles, etc...

Aquell esperit que ens animà de bon principi havia donat fruits, i així, quan a l'estiu de 1956 el nostre forjador i consiliari, mossèn Francesc

Malgosa, fou nomenat rector de Sant Martí de Montnegre i es va veure obligat a deixar-nos, encara que indirectament seguí orientant-nos, es pot dir que l'Agrupament estava ja del tot estructurat. Del grup inicial ja havia sortit gent preparada, i així teníem ja una cap d'agrupament, caps de clan, de noies-guies i de daines. I també akeles, que són les noies que porten els llobatons. Totes aquestes serien les que amb els anys havien de donar continuïtat a l'Agrupament, com així fou. Les activitats de les guies, individualment i col·lectivament, havien anat dissipant els primitius recels per part de familiars i gent de la parròquia. Els primers passos s'havien donat, s'havia trencat motllos, s'havia lluitat per poder donar a les noies una mentalitat més oberta i una actitud de servei, i s'havien posat els fonaments perquè a partir d'aleshores l'esperit escolta es pogués portar a terme amb tota llibertat.

L'esforç havia valgut la pena. Nascut en la semi-clandestinitat, l'Agrupament Mare de Déu del Corredor anà creixent regularment i aconseguí el ple reconeixement de tothom. En les seves seccions de clan, noies-guies i daines es formaren moltes noies que després, amb el pas dels anys, les hem vist moure i treballar generosament en tota mena de moviments de la ciutat. L'esperit escolta calà fons en el seu temperament i avui, aquell primer grup que lluitàrem per aconseguir instaurar el Guiatge a Mataró, ens podem sentir satisfetes de la tasca que vàrem iniciar.

Carme Solà,
primer cap de l'Agrupament